

ZNIŽANE CENE PLINA, ELEKTRIKE, BENCINA IN ŽUPANSKIH FUNKCIJ

V času gospodarske krize smo dočakali cenejšo energijo. Županske funkcije pa v tem istem času postajajo vse bolj – cenene. Daljša se vrsta obsojenih ali kako drugače procesuiranih županov, nihče od njih pa o odstopu ne razmišlja. Z obsojenim županom na funkciji je seveda razvrednotena sama funkcija. In kaj je skupnega energetiki ter županom?

Obstoj obojih je odvisen od volje in izbire državljanov – kot odjemalcev energije in kot (potencialnih) volivcev. Na ravnanja obojih (torej energetskih podjetij in županov) so državljanji zelo pozorni, saj odločitve enih in drugih vplivajo na kvaliteto njihovega življenja. Prav tako oboji upravljajo z našim denarjem. Prvim ceno skoraj vsakodnevno diktira trg ponudbe in povpraševanja, sprejemljivost »cene« drugih pa se na vsaka štiri leta vrednoti na volitvah. Ali če poenostavimo – oboji so odvisni od cene, ki so jo za njihove »storitve« pripravljeno »plačati« odjemalci, v primeru županov državljanji.

Medtem ko se energetska podjetja soočajo s konkurenco, vedno novimi ponudniki, kar naj bi praviloma vplivalo na znižanje cen, se župani vedejo, kot da konkurence ni, kandidati na mnogih volitvah vedno isti, aktivno državljanstvo pa – ob vse večji apatiji – le pobožna želja.

Zgledu znižanja cen električne energije in strahu pred izgubo odjemalcev sledijo skoraj vsi ostali ponudniki, torej energetski trg deluje. Dovolj je že en sam ponudnik z nepričakovano odločitvijo – »vzor«, ki ostalim ne dopušča razmišljanja, ali se splača slediti ali ne. Odgovor je znan že vnaprej – če ne bi sledili, bi jih odjemalci »kaznovali« s pre-

kinitvijo naročnine. Zakaj se torej v nekaterih občinah volivci vsakič znova naročijo na »storitve« istega župana, tudi če je obdolžen ali celo že obsojen? Ali drugače, župani v Sloveniji imajo pač veliko srečo, da imajo njihovi volivci kratek spomin in do uveljavljanja politične odgovornosti na volitvah skorajda ne pride. Za nedelovanje tega »trga« političnih kandidatov in njegove posledice smo soodgovorni tudi državljanji, ki ne izrabimo niti obstoječih možnosti. Spremljanje županovega dela, izvajanje javnega pritiska ter udeležba na volitvah z izdajo »poštenega« računa, na katerem morata biti najpomembnejši »postavki« osebna integriteta in delo v korist skupnosti. Pomislite na to, ko boste naslednjič plačevali višje stroške komunalnih storitev, vrtecev, parkirnin ... in se poskušajte spomniti, ali je v vaši občini že bil izražen sum ali ugotovljena nepravilnost (Računskega sodišča, Komisije za preprečevanje korupcije ...) glede razpolaganja z javnim premoženjem. Luknje, ki nastajajo v javnih finančah zaradi kršitev dolžnega ravnanja, na koncu vedno plačamo davkoplačevalci sami. Vaš glas na volitvah je tudi glas o teh zadevah.

Kakšne račune bodo ob naslednjih volitvah volivci izstavili županom Komende, Trebnjega, Ljubljane, Maribora, Kopra, (sedaj že bivšega župana) Tržiča ter najnovejših primerov županov Žužemberka in Mute, še ne vemo. Kot kaže zaenkrat, pa očitno nihče izmed njih ne čuti odgovornosti, da bi bil »vzor« in s svojim odstopom – ne glede na to, da jih obstoječa zakonodaja k temu v tem trenutku še ne zavezuje – pokazal spoštovanje do funkcije, ki jo opravlja in mu je bila zaupana od volivcev.

Zaradi tega je izjava državnega sekretarja Helmuta Hartmana, ki je na zadnji seji državnega zbora na opozorila komisije o pomanjkanju varovalk v predlogu zakona o stvarnem premoženju dejal, »da se je zakonodajalec osredotočil na to, da tudi na občinah oziroma v lokalnih skupnostih ljudje delujejo s pozitivnim namenom«, še toliko bolj zaskrbljujoča.

Ker se tovrstno neprevzemavanje odgovornosti lokalnih funkcionarjev ne sme nadaljevati, je komisija zakonodajalcu predlagala, strokovno javnost pa pozvala k sodelovanju pri oblikovanju normativne ureditve, ki bi v primerih grobih kršitev etičnih standardov in integritete funkcije omogočila »odstop« oziroma razrešitev takega funkcionarja.

Trenutno je namreč lažje odvzeti funkcijo predniku države kot pa županu; pravzaprav je župana za čas trajanja mandata skoraj nemogoče odstaviti. To pravno praznino je potrebno odpraviti, sicer lahko v primeru občinskih funkcionarjev govorimo le o funkciji – brez odgovornosti za njeno opravljanje.

V razmislek volivcem za konec še rek Leonarda da Vincija, ki je dejal, da »kdor hudobije ne kaznuje, jo podpira«. In če je Goethejeve poslednje besede »Več luči!« razumeti, da veljajo za izpoved humanista, ki svetu želi več svetlobe in razuma (povzeto po Jurij Gostinčič, Pasti besed, Mladina, 17. 5. 2004), smo vsaj pri svetlobi ob »cenejši elektriki« na dobri poti, ceno političnim funkcijam pa smo že uspešno znižali.

Natalija Drnovšek



Eva Lupše, I. OŠ Žalec, Žalec

»Odprimo oči! Spregovorimo! Odprimo oči, spregovorimo o težavah in jih rešimo. Pomembno je težave rešiti, predvsem sproti, ne o njih samo debatirati ...«

PRIJAVI SE NA NOVICE

na našem e-naslovu:
<https://www.kpk-rs.si/sl/prijava-na-novice-in-KPK-Vestnik>



KAZALO

- 📖 Tema meseca – Mehanizmi uveljavljanja odgovornosti občinskih funkcionarjev ne obstajajo – temu ustrežna je realnost str. 2
- 📖 Ugotovitve poročila TI pričakovane in večinoma odraz realnega stanja str. 4
- 📖 KPK opravila razgovor z Janezom Janšo, predsednikom Vlade RS str. 4
- 📖 Mnenje KPK glede korupcijskih tveganj v zvezi z novelo ZSPDLS str. 4
- 📖 KPK objavila ugotovitve o konkretnem primeru – zadeva župana Občine Trebnje str. 4
- 📖 Mnenje KPK glede predloga zakona o ukrepih za krepitev stabilnosti bank str. 5
- 📖 Korupcijska tveganja pri delovanju gradbene inšpekcije – ocena in priporočila KPK str. 5
- 📖 Nekdanji član vodstva podjetja MAN obsojen zaradi podkupovanja v Sloveniji str. 5
- 📖 Napovednik str. 5
- 📖 Komisija v številkah str. 6
- 📖 Koledar obveznosti str. 6



»Če bi bili ljudje angeli, oblast ne bi bila potrebna. Če bi angeli vladali ljudem, ne bi bili potrebni niti notranji niti zunanji nadzorni mehanizmi oblasti.«

James Madison, četrti predsednik ZDA

MEHANIZMI UVELJAVLJANJA ODGOVORNOSTI OBČINSKIH FUNKCIONARJEV NE OBSTAJAJO – TEMU USTREZNA JE REALNOST

Bistvena zahteva Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije celotnemu javnemu sektorju ter njegovim uradnim osebam je krepitve integritete. Integriteta, kot jo definira ZIntPK, je pričakovano delovanje in odgovornost posameznikov in organizacij pri preprečevanju ter odpravljanju tveganj, da bi bila oblast, funkcija, pooblastilo ali druga pristojnost za odločanje uporabljena v nasprotju z zakonom, pravno dopustnimi cilji in etičnimi kodeksi.

Vprašanje, ki ga obravnavamo v tokratni temi meseca, je, ali učinkoviti mehanizmi uveljavljanja odgovornosti nosilcev funkcije na lokalni ravni, torej župana, podžupana in občinskih svetnikov, sploh obstajajo. Pri tem ne gre za vprašanje uveljavljanja civilne in kazenske odgovornosti, ampak politične. Konkretneje: kako ukrepati, če je župan brez javnega razpisa oddal posel svojemu prijatelju? Ali če je poskrbel za spremembo namembnosti zemljišča, da so njegovi prijatelji lahko začeli z gradnjo poslovnih prostorov? Kaj, če je zaradi zlorabe uradnega položaja bil celo obsojen?

Leta 1788 je James Madison v eseju *Federalca* št. 51 zagovarjal sistem zavor in ravnovesij oblasti kot je bil kasneje predviden v osnutku ustave ZDA. Zapisal je: »Pri oblikovanju oblasti, ki jo morajo izvajati ljudje nad ljudmi, največja slabost leži v naslednjem: najprej moraš omogočiti oblasti, da nadzoruje tiste, katerim vlada; nato jo zavezati, da nadzoruje samo sebe. Primaren nadzor oblasti je, brez dvoma, njena odvisnost od ljudi; toda izkušnje so podučile človeštvo o nujnosti dodatnih varnostnih ukrepov.«

Komisija za preprečevanje korupcije pri obravnavi posameznih primerov nemalokrat ugotovi pomanjkanje integritete uradne osebe. Ukrepanje v takšnih primerih bi načeloma moralo biti preprosto – z uveljavljanjem odgovornosti posameznika. Toda kaj, če posameznik svoje odgovornosti ne prepozna, jo zavrača? In še več: kaj, če njegove odgovornosti ni mogoče uveljaviti, ker mehanizmov za to sploh ni?

Kaj sploh je politična odgovornost? »Ta v splošnem pomeni odgovornost za rezultate političnega delovanja in izvrševanja neke politike, te rezultate in odgovornost zanje pa ugotavljajo organi, pristojni za imenovanje funkcionarjev (za ministre državni zbor), za voljene funkcionarje pa tudi volivci na volitvah.« (Rajko Pirnat, Kdaj naj politik odstopi?, Večer, 16. 2. 2010).

Demokratična legitimacija oblasti kot način vpliva ljudstva na oblast

Načelo demokracije zahteva, da ljudstvo kot nosilec in imetnik oblasti z njo tudi konkretno razpolaga in jo izvršuje. Pristojnosti in naloge oblastnih organov morajo biti legitimirane tako, da izvirajo od ljudstva in da so na opredeljen način izraz ljudske volje. Obstajati mora torej neprekinjena veriga demokratične legitimnosti in ustrezne odgovornosti, speljana od ljudstva proti oblastnemu organu in od slednjega nazaj k svojemu izvoru. Demokratična legitimacija mora v vseh primerih zagotoviti učinkovit vpliv ljudstva na izvrševanje oblasti.

Ločimo več oblik demokratične legitimacije. Med drugimi organizacijsko-personalna, ki zahteva, da se legitimacija nanaša na konkretno funkcijo ali položaj in na individualnega nosilca uradne funkcije (gre za t. i. individualno odgovornost nosilcev uradnih funkcij ljudstvu ali od ljudstva izvoljenim organom). Stvarno-vsebinska demokratična legitimacija pa teži k cilju, da je izvrševanje oblasti podrejeno volji ljudstva tudi v vsebinskem pogledu. Slednjo zagotavljata tudi sankcionirana demokratična odgovornost in ustrezna kontrola. Tako neposredno odgovornost poslancev ljudstvu sankcionirajo obdobje volitve, vlada in ministri pa odgovarjajo državnemu zboru kot predstaviškemu organu ljudstva in podlagi ustavnih institutov (ne)zaupnice in razrešitve.

Politično nadzorstvo oziroma mehanizmi uveljavljanja odgovornosti na državni in lokalni ravni

V parlamentarnem sistemu je vlada najvišji organ izvršilne veje oblasti. Na podlagi Ustave RS so vlada in posamezni ministri v okviru svojih pristojnosti samostojni in odgovorni državnemu zboru. Zaradi samostojnosti niso dolžni upoštevati usmeritev političnih strank ali drugih interesnih skupin. Tako se vlado in ministre tudi varuje pred pretiranim pose-

ganjem državnega zbora v njihovo delo, hkrati pa so zanj odgovorni – in sicer vlada kolektivno, ministri pa individualno.

Tudi na lokalni ravni imamo podobno ureditev, in sicer je občinski svet kot najvišji organ odločanja v vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine nosilec zakonodajne oblastne funkcije, župan pa skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta in kot tak izvaja izvršilno oblastno funkcijo. Skladno z zgoraj opisano demokratično legitimacijo so tudi občinski funkcionarji neposredno odgovorni za svoje delo.

Ker se posamezne veje oblasti med seboj nadzorujejo, na državni ravni zakonodajna nad izvršilno vejo opravlja tudi politično nadzorstvo, in sicer z različnimi oblikami uveljavljanja politične odgovornosti vlade in posameznih ministrov. Izražajo se prek različnih institutov, in sicer nezaupnice oziroma zaupnice, interpelacije, poslanskih vprašanj ter ustavne obtožbe. Če poslanska vprašanja sodijo med šibkejšje oblike političnega nadzorstva, ki ne privede do neposrednega uveljavljanja politične odgovornosti, pa ostale pomenijo uveljavljanje neposredne politične odgovornosti vlade ali ministra in jih štejemo med močnejše oblike političnega nadzorstva.

Na lokalni ravni takšnih institutov uveljavljanja politične odgovornosti župana ter občinskega sveta oziroma posameznih svetnikov ni. Zakon o lokalni samoupravi (ZLS) sicer predvideva instituta predčasne razrešitve župana ter predčasnega razpusta občinskega sveta (90.b. člen), vendar gre v obeh primerih za nadzor nad organi, ki ga izvaja država zaradi zagotavljanja delovanja lokalnih oblasti v skladu z Ustavo RS in zakoni. Povedano drugače: če župan ali občinski svet ne izvršita odločbe ustavnega sodišča, se lahko v okviru nadzora nad njunim delovanjem uporabi omenjena instituta. Vendar, če pa posamezen občinski funkcionar zlorabi svoj (uraden) položaj in si pridobi protipravno premoženjsko korist na škodo občanov in občine, pa ta dva instituta ne moremo uporabiti, niti niso na voljo drugi mehanizmi, s katerimi bi občani lahko »izrekli nezaupnico« takšnemu funkcionarju in mu onemogočili, da še naprej opravlja svojo funkcijo.

Nezaupnica

Odgovornost vlade parlamentu skozi instrument nezaupnice predstavlja učinkovit mehanizem ugotavljanja parlamentarne podpore vladi, izhaja pa iz samega parlamenta.

Slovenska ustavna ureditev pozna po nemškem vzoru t. i. konstruktivno nezaupnico. Državni zbor doseže prenehanje funkcije vladi tako, da na predlog najmanj desetih poslancev z večino glasov vseh poslancev izvoli novega predsednika vlade. S tem je prejšnji predsednik razrešen, hkrati pa prenehajo funkcije tudi vsem članom vlade, ministrom. Konstruktivna nezaupnica vedno pomeni odstavitev vlade in hkrati izvolitev novega predsednika vlade. Obe odločitvi se sprejmeta *uno actu*, torej z enim samim glasovanjem. S tem se okrepi stabilnost vlade in prepreči obdobje t. i. »brezvladja«.

Konstruktivna nezaupnica je eden od načinov prenehanja funkcije predsednika vlade in s tem vlade kot celote. Ker je političen akt, zanj državni zbor ne potrebuje posebnih razlogov niti mu odločitve ni potrebno utemeljevati.

Na lokalni ravni bi lahko s podobnim mehanizmom omogočili razrešitev župana, kadar bi bilo vidno, da župan uveljavlja svoje zasebne interese, npr. pri predlaganju aktov v sprejem občinskemu svetu ali z neizvajanjem odločitev občinskega sveta, za izvajanje katerih bi v skladu z zakonom moral skrbeti. Pri ureditvi tega instituta pa bi bilo potrebno posebno pozornost nameniti dejstvu, da se razmerje med vlado in državnim zborom bistveno razlikuje od tistega med županom in občinskim svetom – državni zbor namreč voli oziroma imenuje predsednika vlade ter ministre, medtem ko je župan neposredno voljen. Zato bi lahko bila primerna ureditev sprožitve peticije ali vložitve zahteve za referendum za preverjanje zaupanja, ki bi bila v rokah občanov.

Interpelacija in poslansko vprašanje

Obe obliki sta namenjeni ugotavljanju ministrove individualne odgovornosti, s to razliko, da interpelacija ugotavlja tudi kolektivno odgovornost ministra.

Poslansko vprašanje poslanci postavijo vladi oziroma posameznemu ministru v zvezi z delom izvršilnih in upravnih organov. Gre za pomem-

MEHANIZMI UVELJAVLJANJA ODGOVORNOSTI OBČINSKIH FUNKCIONARJEV NE OBSTAJAJO – TEMU USTREZNA JE REALNOST

ben način izvajanja nadzora nad delom vlade in ministrstev in s tem tudi odgovornosti vlade parlamentu, saj s poslanskim vprašanjem poslanec dobi informacijo o določeni zadevi ali opozori na določene napake pri delu posameznega ministra.

Čeprav poslansko vprašanje samo po sebi ne privede do ministrove razrešitve, lahko nesposobnost pri odgovarjanju v javnosti vzbudi vtis o njegovi nesposobnosti ali celo nesposobnosti vlade kot celote. S tega vidika pomeni poslansko vprašanje na nek način kontrolo politične javnosti nad delom ministrov in vlade. Poslanska vprašanja pomenijo trajno politično nadzorstvo, interpelacija pa se vlaga po posebnem postopku in občasno, predstavlja pa resnejši pritisk na vlado.

Interpelacijo uvrščamo med posebne oblike poslanskega vprašanja, se pa od slednjega razlikuje po vsebini, postopku izvedbe in posledicah. Za razliko od poslanskega vprašanja, vsebuje vprašanje politične narave, medtem ko se poslansko vprašanje nanaša na nek položaj. Interpelacija se začne na zahtevo najmanj desetih poslancev, konča pa se lahko tudi z glasovanjem o nezaupnici vladi ali posameznemu ministru. Njen glavni namen je nadzor nad delom vlade, medtem ko je pridobitev informacij drugotnega pomena.

Podobno bi na lokalni ravni takšen institut omogočal nadzor nad delom župana, ki bi moral zagovarjati svoje ravnanje in ga obrazložiti. V primeru nezaupanja, da je bilo njegovo ravnanje v korist občini in občanom, bi lahko prišlo do glasovanja o nezaupnici in posledično razrešitvi župana. Ponovno, kot že zgoraj, je pri iskanju možne zakonske ureditve potreben razmislek o posebnosti razmerja med županom in občinskim svetom, saj je prvi neposredno voljen.

Ustavna obtožba

Določba 119. člena Ustave RS predvideva obtožbo predsednika vlade ali ministrov pred ustavnim sodiščem zaradi kršitev Ustave RS ali zakonov, storjenih pri opravljanju njihovih funkcij. Namenjena je varstvu ustavnosti in zakonitosti ter izraža načelo, da tudi za določeno dobo izvoljeni nosilec funkcije ni neodstavljen, saj ima lahko za posledico izgubo funkcije. Pogoj za uveljavljanje odgovornosti je kršitev Ustave RS ali zakona, izvršena s storitvijo ali z opustitvijo pri opravljanju funkcije – gre torej za protipravno ravnanje nosilca funkcije. Sama odločitev o obtožbi je političnega značaja, saj se z njenim sprejemom državni zbor opredeli ne le o tem, da je prišlo do kršitve Ustave RS ali zakona, ampak tudi, da je predsednik vlade ali minister zaradi teh kršitev politično nesprejemljiv.

Uvedbo postopka o obtožbi predsednika vlade ali ministra lahko državnemu zboru predlaga najmanj 30 poslancev, ki pisni predlog z opisom očitane kršitve Ustave RS ali kršitve zakona in predlogi dokazov pošljejo predsedniku državnega zbora. Državni zbor mora o predlogu odločiti najkasneje v 60 dneh od njegovega prejema – v nasprotnem primeru se šteje, da je predlog zavrnjen.

Po obravnavi predloga obtožbe na seji državnega zbora, kjer se smeta obe strani, predstavnik predlagatelj ter obtoženi o predlogu izjaviti, državni zbor odloči o obtožbi z večino glasov vseh poslancev. Sklep predsednik državnega zbora pošlje ustavnemu sodišču in predsedniku vlade oziroma ministru, ki lahko na obtožbo odgovori. S tem sklepom državni zbor izmed poslancev, ki so predlagali uvedbo postopka o obtožbi, tudi imenuje pooblaščenega predstavnika, ki bo zastopal obtožbo pred ustavnim sodiščem. Nato ustavno sodišče utemeljenost obtožbe obravnava na javni obravnavi in z odločbo ugotovi njeno utemeljenost ali pa obtoženega oprosti z večino glasov. V primeru, če ugotovi, da je obtožba utemeljena, lahko tudi odloči, da predsedniku vlade oziroma ministru funkcija preneha. Kadar odloči, da funkcija preneha predsedniku vlade, hkrati preneha tudi vladi kot celoti. Odločitev o utemeljenosti obtožbe in prenehanju funkcije ustavno sodišče sprejme z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov.

Podobnega instituta na lokalni ravni ni. Če občinski funkcionar pri opravljanju svojih funkcij krši Ustavo RS ali zakone, ni odstavljen, pa četudi ni več politično sprejemljiv za ostale občinske funkcionarje ter za občane. Ker se ta institut uporablja tudi za ugotavljanje odgovornosti predsednika republike, ki je neposredno voljen, bi ga lažje uporabili na lokalni ravni.

¹ Ozdiv KPK (Bečir Kečanovič) v Pravna praksa št. 35, Nadzor občinskih funkcionarjev – med formalnostjo in dejansko učinkovitostjo, na članek Romana Lavtarja v Pravna praksa št 31-32/2012, Nadzor občinskih funkcionarjev.

Nujnost političnega nadzorstva oziroma mehanizmov uveljavljanja odgovornosti na lokalni ravni

Ustava RS v 144. členu zagotavlja nadzor nad zakonitostjo dela organov lokalnih skupnosti s strani državnih organov, v ZLS pa je ta določba uresničena skozi zagotavljanje pravnega in finančnega nadzora. V obeh primerih gre za nadzor države nad akti občinskih organov, temu primeri pa so tudi z zakonom predvideni ukrepi v obliki opozoril in predlogov ukrepov pristojnih državnih organov, upravnih izvršb, zadržanja aktov glede izvrševanja ter njihovo predložitvijo ustavnemu sodišču.

Tretja oblika nadzora na lokalni ravni je politično nadzorstvo, ki lahko pripelje do uveljavljanja neposredne politične odgovornosti. Ta oblika nadzorstva v Sloveniji ne obstaja. Neposredno odgovornost občinskih funkcionarjev občanom lahko slednji namreč sankcionirajo le prek volitev. Podobnega mehanizma uveljavljanja politične odgovornosti kot na državni ravni, pa na lokalni ravni ni.

Kaj torej storiti v primerih, ko zaupanja, da bo občinski organ ravnal pošteno in v korist občine ter občanov, ni več oziroma je temeljito omajano? Odgovor je preprost – za dejansko uveljavljanje odgovornosti je po sedanji ureditvi edina možnost počakati na nove volitve. Tisti, ki so kritični opazovalci dogajanja na političnem odru in ki se zavedajo svoje vloge aktivnega državljanja, bodo takšno ravnanje obsojali in kaznovali tako, da bodo glas podelili drugemu kandidatu ali stranki. Žal pa izkušnje kažejo, da je tudi med volivci več takšnih, ki glas še vedno namenja-jo osumljencem, obdolžencem ali obsojencem, kar kaže, da takšna ravnanja sprejemajo kot nekaj normalnega.

Zato bi bilo po mnenju komisije¹ potrebno zakonsko urediti mehanizme uveljavljanja politične odgovornosti tudi v času trajanja mandata. S tem bi zakonodajalec dal znak, da takšna ravnanja niso samoumevna in splošno družbeno sprejeta.

Avstrija – V Avstriji nekatere dežele poznajo institut odpoklica oziroma razrešitve lokalnih funkcionarjev. Na primer dežela Burgenland v 26. členu Zakona o lokalni samoupravi (Burgenländischen Gemeindeordnung) ureja odpoklic župana. Postopek za odpoklic s pisno vloženo zahtevo, na kateri morajo biti podpisi najmanj četrtnine občinskega sveta, sprožijo občinski svetniki. Sledi glasovanje v občinskem svetu, kjer je za razpis referendumu o odpoklicu župana potrebna najmanj dvotretjinska večina. Za odstavitev župana je nato na referendumu potrebna večina glasov pri najmanj 40 odstotni udeležbi.

Nemčija – Odpoklic lokalnih funkcionarjev je v posameznih zveznih deželah urejen različno. V nekaterih deželah lokalnim funkcionarjem ali županom funkcija preneha na pobudo in glasovanje občinskega sveta, v drugih pa podobno kot v ZDA na predlog in glasovanje volivcev. V zvezni deželi Brandenburg odpoklic oziroma razrešitev župana ureja 81. člen Zakona o lokalnih volitvah v zvezni deželi Brandenburg (Brandenburgisches Kommunalwahlgesetz). Referendumu se mora udeležiti vsaj četrtina volivcev, za odpoklic pa mora glasovati navadna večina. Pobudo za glasovanje lahko podajo tudi volivci.

ZDA – V ZDA je možnost odpoklica lokalnih funkcionarjev urejena v številnih zveznih državah, kjer se volivci instituta odpoklica (*recall*) pogosto poslužujejo. Postopek odpoklica se navadno začne z zbiranjem podpisov volivcev, ki morajo za referendum o odpoklicu župana ali drugega funkcionarja zbrati določeno število podpisov, ponavadi na podlagi odstotka vseh aktivnih volivcev v posamezni občini. Razlogi za začetek postopka odpoklica so od države različni, npr. nesposobnost, nespoštovanje predpisov, neizvajanje nalog, kršenje predpisov ali kodeksov, v nekaterih državah pa razloga za začetek odpoklica niti ni potrebno navesti. Literatura in mediji pa navajajo, da je institut odpoklica v zadnjem obdobju vse bolj v uporabi kot instrument, ki občanom, nezadovoljnim z delovanjem njihovega župana, omogoča njegovo predčasno zamenjavo.

* Nekateri deli prirejeni po: Komentar Ustave Republike Slovenije, Lovro Šturm et. al., 2002 in Parlament in vlada, Franc Grad, 2000.

Ugotovitve poročila TI pričakovane in večinoma odraz realnega stanja

Ljubljana – Ugotovitve poročila Transparency International (TI) iz začetka septembra o implementaciji OECD Konvencije o boju proti podkupovanju tujih javnih uslužbencev v mednarodnem poslovanju, tako globalne kot konkretne glede Slovenije, so po mnenju komisije pričakovane in večinoma odraz realnega stanja, ki ga komisija zaznava tako v Sloveniji kot pri svojem sodelovanju v delovni skupini OECD zoper podkupovanje tujih javnih uslužbencev.



Dejstvo je, da je pripravljenost in učinkovitost razvitih držav za pregon lastnih korporacij, ki s podkupninami pridobivajo posle v drugih, predvsem tranzicijskih in državah v razvoju, z redkimi izjemami še vedno na relativno nizki ravni. Slovenija v drugih državah nima velikih investicij. Obseg poslovanja slovenskih podjetij v tujini je namreč znatno manjši kot pri večjih državah, zato je tudi možnosti za podkupovanje tujih javnih uslužbencev v mednarodnih transakcijah manj (posledično je manj tudi možnih kazenskih postopkov). Relativno gledano pa je dokaj velika njena prisotnost na korupcijsko izrazito izpostavljenih trgih jugovzhodne in vzhodne Evrope; slovenska podjetja, ki na njih poslujejo, pa redko vzpostavijo tudi učinkovit sistem obvladovanja teh tveganj in se prevečkrat prilagodijo »lokalnim običajem«.

Prav tako se komisija načeloma strinja s posebnim opozorilom poročila na spornost prenosa določenih nadzornih pristojnosti nad državnim tožilstvom z Ministrstva za pravosodje na Ministrstvo za notranje zadeve. Do te ideje, ki je bila potem tudi uresničena, se je komisija negativno odzvala že pred pol leta in mnenja v tem času ni spremenila.

In še splošen odziv komisije na poročilo: potrebno je priznati, da so bili določeni koraki naprej v zadnjih letih vendarle narejeni in napredek je viden. To pa še ne pomeni, da je tudi optimalen – prihaja z večletno zamudo, predvsem pa ni zadovoljiv v luči obsega problema, ki ga pri nas predstavljata gospodarski kriminal in korupcija. Učinkovitost organov nadzora in pregona napreduje, četudi počasi. Po drugi strani pa se opazno zmanjšuje nivo politične in pravne kulture ter zaupanje ljudi v institucije pravne države in integriteto nosilcev javnih funkcij. Dokler ne bosta oba trenda pozitivna, o resnem izboljšanju ne moremo govoriti.

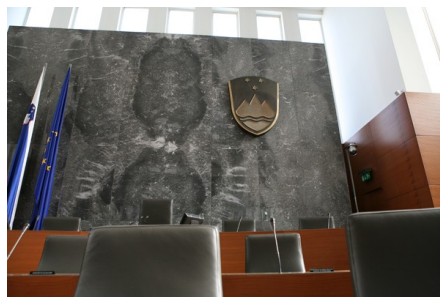
KPK opravila razgovor z Janezom Janšo, predsednikom Vlade RS

Ljubljana – Komisija za preprečevanje korupcije je v okviru nadzora nad premoženjskim stanjem določenih funkcionarjev 5. septembra 2012 v svojih prostorih opravila uradni razgovor z Janezom Janšo, predsednikom Vlade RS. Razgovor je potekal korektno. Nadaljnjih informacij do zaključka postopka komisija v tej povezavi ne daje.

Več o zakonski ureditvi nadzora nad premoženjskim stanjem javnih funkcionarjev in drugih zavezancev najdete na spletnih straneh komisije v rubriki [Zavezanci in njihove dolžnosti](#).

Mnenje KPK glede korupcijskih tveganj v zvezi z novelo ZSPDLS

Ljubljana – Komisija za preprečevanje korupcije je na seji 21. septembra 2012 sprejela mnenje glede neustreznosti spreminjanja zakonodaje s področja ravnanja s stvarnim premoženjem države in samoupravnih lokalnih skupnosti ter povezanimi korupcijskimi tveganji, ki je bilo posredovano vsem poslanskim skupinam in nepovezanim poslancem.



V državnem zboru je namreč takrat po nujnem postopku potekalo sprejemanje Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (v nadaljevanju: ZSPDLS). Komisija, med drugim tudi v svojih postopkih, ugotavlja, da gre pri regulaciji ravnanja s stvarnim premoženjem in z njim povezanimi evidencami – tako na državni, še posebej pa na lokalni ravni – za korupcijsko izrazito izpostavljeno področje, na katerem deluje veliko zasebnih interesov in lobijev. Prehitre in nedomišljene rešitve pa obstoječa tveganja povečujejo in ustvarjajo dodatna.

Ne gre spregledati, da je ta korupcijska izpostavljenost tudi posledica še vedno dokaj neurejenega premoženja države in lokalnih skupnosti v smislu neskladnosti dejanskega s pravnim stanjem oziroma katastrske in zemljiškoknjižne neurejenosti, posledično pa so neurejene tudi evidencе stvarnega premoženja. Opisano dodatno potrjuje priloga Odloka o načrtu ravnanja s stvarnim premoženjem države in samoupravnih lokalnih skupnosti za leto

2012, v kateri se glede na navedene identifikatorje številnih enot premoženja sploh ne da prepoznati. Opisano je rezultat odsotnosti dolžne skrbnosti pri gospodarjenju s stvarnim premoženjem, kar se odraža tudi v negospodarnih in netransparentnih postopkih ravnanja s premoženjem, za kar ZSPDLS ne predvideva sankcij.

Dolžnost države je, da ta tveganja identificira, sprejme ukrepe za njihovo obvladovanje ter s tem zavaruje javni interes. Komisija je zato predlagala, da se v zakon vključijo prekrškovne in civilne sankcije, s katerimi bi sankcionirali odgovorne osebe in nedovoljene posle in na ta način uveljavili realno možnost za ugotavljanje in prevzemanje odgovornosti ter varovanje javno premoženje kot ena najpomembnejših dobrin.

Celotno mnenje komisije s podrobnejšimi informacijami o tej problematiki je objavljeno v rubriki [Odločitve in mnenja komisije – Mnenja](#).

KPK objavila ugotovitve o konkretnem primeru – zadeva župana Občine Trebnje

Ljubljana – Senat Komisije za preprečevanje korupcije je sprejel Ugotovitve o konkretnem primeru v zadevi suma kršitev ZIntPK župana Občine Trebnje Alojzija Kastelica pri podaji predlogov za imenovanje predstavnikov javnosti v senatih za reševanje pritožb zoper policiste.

Komisija ugotavlja:

- Alojzij Kastelic kot župan Občine Trebnje (uradna oseba) je samega sebe predlagal kot primerne kandidata za člana senata za reševanje pritožb zoper policiste. S takšnim ravnanjem ni spoštoval določb Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije, ki nalaga dolžno ravnanje, ko se uradna oseba znajde v nasprotju interesov.
- Alojzij Kastelic je vedel, da je v kazenskem postopku, pa je kljub temu navedel neresnične podatke uslužbenki Občine Trebnje in Ministrstvu za notranje zadeve, da izpolnjuje pogoje iz poziva za predlaganje predstavnikov javnosti v senatih za reševanje pritožb zoper policiste. To je ravnanje, ki krni ugled funkcije župana in je v nasprotju z integriteto, kot jo opredeljuje 3. točka 4. člena ZIntPK.

Župan Trebnjega Alojzij Kastelic je namreč samega sebe predlagal kot predstavnika občine v senat za reševanje pritožb zoper policiste, čeprav je vedel, da ne izpolnjuje pogojev, saj je bila v tistem času zoper njega že vložena pravnomočna obtožnica. To pomembno dejstvo je v svoji kandidaturi notranjemu ministrstvu zamolčal oziroma posredoval neresnične podatke. Minister za notranje zadeve je Kastelica

kasneje dejansko imenoval v senat. S tem je obtoženi župan Občine Trebnje dobil možnost opravljanja nadzora nad delom policistov z območja PU Novo mesto, torej tistih policistov, ki ga preiskujejo zaradi suma storitve kaznivih dejanj. Po mnenju komisije je to posebej pomembna okoliščina in bi lahko pomenila pritisk na delo policistov. Minister za notranje zadeve je Kastelica letos poletni na njegovo željo razrešil kot člana senata.

Sprejeti dokument je skupaj z odgovorom obravnavane osebe objavljen na spletnih straneh komisije v rubriki Odločitve in mnenja komisije – [Zaključne ugotovitve](#).

Mnenje KPK glede predloga zakona o ukrepih za krepitev stabilnosti bank

Ljubljana – Komisija za preprečevanje korupcije je v pregled prejela predlog Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank in nanj podala pripombe ter mnenje.



Žal pa je ob pregledu predloga zakona, ki ga je Vlada RS sprejela in posredovala v nadaljnjo obravnavo v Državni zbor po nujnem postopku, komisija ugotovila, da nekatere bistvene pripombe, ki jih je podala, v nadaljnjem predlogu niso upoštevane. Pri tem je – ponovno – še posebej opozarila na določbo 8. člena predloga zakona, ki v določenem delu predvideva izključitev določb Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (v nadaljevanju: ZIntPK), ki urejajo nezdržljivost funkcij poklicnih funkcionarjev.

Po mnenju komisije sta neprepričljivi tako ureditev kot obrazložitev, ki opredeljujeta članstvo upravnega odbora Družbe za upravljanje terjatev bank (v nadaljevanju: DUTB). Predlagana določba namreč ne zajema vseh možnih situacij, ki bi lahko kazale na morebitno nasprotje interesov članov upravnega odbora oziroma bi bilo potrebno to določbo dopolniti s položaji/funkcijami, ki so nezdržljive s članstvom v upravnem odboru.

Primerno in nujno bi bilo, da se člani upravnega odbora določijo kot zavezanec za prijavo premoženjskega stanja po ZIntPK ter se jih zaveže k doslednemu izogibanju nasprotju interesov. Prav tako bi bilo potrebno vključiti določbo, da je DUTB (in Sklad za stabilnost bank (v nadaljevanju: SSB)) zavezanec za posredovanje informa-

cij javnega značaja skladno z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja ter določbo, ki bi omogočala preglednost ter dostopnost (vsaj dela) finančnega poslovanja DUTB. Vse omenjeno je nujno za večjo transparentnost delovanja odgovornih oseb in samega DUTB ter omejevanje korupcijskih tveganj.

Ker bo imela DUTB status gospodarske družbe, ne bo zavezanica za posredovanje informacij javnega značaja, s čemer bo preglednost in zunanji nadzor nad delovanjem te institucije praktično onemogočen, kar ni primerno, glede na to, da so cilji ustanovitve DUTB – vsaj na papirju – izraženo v javnem interesu. Prav tako je komisija predlagala, da se v zakonu predvidi dolžnost upravnega odbora, da v določenem roku po nastopu položaja oblikuje sistem, ki bi omogočal pregled transparentnosti finančnega poslovanja DUTB na podoben način kot to velja za posredne in neposredne proračunske uporabnike prek aplikacije Supervisor – seveda z ustreznimi varovalkami glede varovanja poslovne skrivnosti.

Komisija je svoje vsebinsko mnenje glede predloga zakona posredovala Državnemu zboru oziroma poslankam in poslancem. Pri tem še posebej apelira na to, da je v tako pomembne zakone nujno vnesti protikorupcijske varovalke, saj je bistveno, da se korupcijo preprečuje – zgolj z odpravljanjem njenih posledic se stanje v družbi namreč ne bo izboljšalo.

Korupcijska tveganja pri delovanju gradbene inšpekcije – ocena in priporočila KPK

Ljubljana – Senat komisije je na seji 11. septembra 2012 sprejel oceno korupcijskih tveganj pri delu Ministrstva za infrastrukturo in prostor Inšpektorata RS za promet, energetiko in prostor ter priporočila pristojnim organom.

Besedilo ocene in priporočila s poudarkom na nedovoljenih gradnjah oziroma izvršbah je dostopno na [spletnih straneh komisije](#).

Nekdanji član vodstva podjetja MAN obsojen zaradi podkupovanja v Sloveniji

München – Nemško sodišče je v sredini septembra nekdanjemu članu vodstva podjetja MAN izreklo desetmesečno pogojno obsodbo, in sicer zaradi pomoči in napeljevanja k podkupovanju pri prodaji vozil v Sloveniji. Po besedah sodnika Joachim Eckerta je član vodstva Anton Weinmann krivdo v korupcijskem škandalu podkupovanja priznal.

V vzporednem postopku pa v istem primeru še vedno poteka preiskava proti nekdanjemu predsedniku uprave Hakanu Samu-

elssonu in Karlheinz Hornugu, za katere je vodja revizijske službe – žvižgač v omenjenem primeru – pričal, da sta bila obveščena in tudi vedela za koruptivna ravnanja tega podjetja v Sloveniji.



Samuelsson in člana uprave Hornug ter Weinmann so sprejeli odgovornost v podkupovalni aferi, ki je bila razkrita leta 2009 in zaradi katere so odstopili s svojih položajev. Zaradi škandala je podjetje plačalo več kazni v skupni višini 150,6 milijona evrov. Po pisanju časnika Financial Times je v letu 2011 nadzorni svet podjetja MAN od Samuelssona zahteval 237 milijonov evrov odškodnine. Po zadnjih podatkih se Samuelsson s podjetjem MAN še vedno pogaja o povrnitvi škode, ki jo je povzročil korupcijski škandal.

Samuelsson je danes član nadzornega sveta v podjetju Siemens AG, ki je bil v preteklih letih že večkrat vpleten v korupcijske skandale. O tem smo na naših spletnih straneh že pisali v novici [Siemens pristal na dvestomilijonsko poravnavo zaradi korupcijskega škandala](#).

Viri: Reuters, Chicago Tribune, Financial Times

NAPOVEDNIK

15.–19. oktober, Strasbourg – potekalo bo 57. skupščinsko zasedanje GRECO, na katerem bo v 4. ocenjevalnem krogu prvič obravnavano poročilo na temo Preprečevanje korupcije v razmerju do članov predstavniških teles, sodnikov in tožilcev v Republiki Sloveniji.

22.–24. oktober, Bled – v okviru projekta EACT bo potekala 3. delavnica delovne skupine za preprečevanje korupcije. Tema te delavnice je zaščita prijaviteljev. Udeleženci delavnice so predstavniki protikorupcijskih organov in policije ter njej sorodnih institucij iz različnih držav, ki so hkrati člani projektne skupine EACT.

EACT je trilateralni protikorupcijski projekt Avstrije, Slovaške in Slovenije. Namen projekta je izmenjati izkušnje in izdelati nabor dobrih praks na različnih področjih boja proti korupciji. Vsaka država vodi tematsko delovno skupino, pri čemer vodi Slovenija delovno skupino za preprečevanje korupcije. Končni cilj projekta je oblikovanje priročnika dobrih praks, ki bo posredovan relevantnim institucijam držav EU, Schengenskega območja in Zahodnega Balkana.

KOMISIJA V ŠTEVILKAH

Posledica transparentnega delovanja vsakega organa je odgovorno ravnanje. Del transparentnosti je pregled dela skozi številke. Ker je transparentnost eno izmed vodil Komisije za preprečevanje korupcije in standard, ki ga zagovarjamo kot univerzalno načelo javnega sektorja, v KPK Vestniku objavljamo mesečno osvežene podatke o naših aktivnostih.

Spodnji podatki predstavljajo aktivnosti komisije v letu 2012.

Prijave

Število prejetih prijav	949
Število rešenih prijav	610

Pravna mnenja, pojasnila in odgovori

Področje nasprotja interesov	76
Področje nezdružljivosti funkcij	65
Področje omejitev poslovanja	136
Področje premoženjskega stanja	201
Področje lobiranja	3
Področje načrtov integritete	308
Področje protikorupcijske klavzule	78
Skupaj izdanih pojasnil	867

Področje nezdružljivosti funkcij

Število opozoril funkcionarjem glede nezdružljivosti funkcij	2
Število odločb poklicnim funkcionarjem za opravljanje dodatne pridobitne dejavnosti	2

Zahteve za dostop do informacij javnega značaja

Število skupno prejetih vlog	63
Število zavrnjenih zahtev v celoti	1
Število delno zavrnjenih zahtev	20
Število ugodenih zahtev v celoti	40
Število zahtev, ki so še v postopku odločanja	1
Število zadev v postopku reševanja pritožb pri informacijskem pooblaščenca	1

Področje integritete

Število celovito pregledanih in ocenjenih načrtov integritete	52
---------------------------------------------------------------	----

Izvedena izobraževanja in usposabljanja za javni sektor

Število izvedenih usposabljanj	26
Udeležba na posvetih, konferencah	5

Področje protikorupcijske klavzule

Število izdanih dovoljenj za izvzetje iz dolžnosti vključitve protikorupcijske klavzule v pogodbe	3
---------------------------------------------------------------------------------------------------	---

Prekrškovni postopki zoper fizične osebe, pravne osebe in odgovorne osebe pravnih oseb (2011–2012)

Število uvedenih prekrškovnih postopkov/ukrepov	86
Število pravnomočno zaključenih postopkov/ukrepov	48

KOLENDAR OBVEZNOSTI

SPROTNE OBVEZNOSTI

- Prijava premoženjskega stanja** – takoj, najpozneje pa v enem mesecu po nastopu in prenehanju funkcije ali dela. Dolžnost poročanja o premoženjskem stanju velja še leto dni po prenehanju funkcije ali dela.
- Poročanje lobirancev o lobističnem stiku z registriranim ali neregistriranim lobistom** – v roku treh dni svojemu predstojniku in komisiji. Poleg tega komisiji v roku 10 dni o prepovedanih ravnanjih lobista.
- Poročanje o omejitvah poslovanja** – funkcionarji organu, v katerem opravljajo funkcijo, v enem mesecu po nastopu, nato pa najkasneje v 8 dneh po vsaki spremembi; organ komisiji posreduje podatke najkasneje v 15 dneh od njihovega prejema.
- Poročanje o nezdružljivosti funkcij** – funkcionar mora najpozneje v 30 dneh po izvolitvi ali imenovanju prenehati opravljati dejavnost oziroma funkcijo, ki je nezdružljiva z njegovo novo funkcijo.
- Poročanje o nasprotju interesov** – takoj pisno obvestiti svojega predstojnika oziroma komisijo, če ni predstojnika. Ob tem je potrebno prenehati z delom v zadevi, kjer je prišlo do nasprotja interesov – razen če bi bilo nevarno odlašati.

Podrobnejše informacije o rokih in obveznostih zavezancev po ZIntPK so dostopne na spletnih straneh Komisije za preprečevanje korupcije.



KPK Vestnik Komisije za preprečevanje korupcije je licenciran pod licenco Creative Commons priznanje avtorstva 2.5 Slovenija.

Ustvarjen je na podlagi dela, dostopnega na www.kpk-rs.si. Dodatna dovoljenja, ki jih ne obsega ta licenca, so dostopna na anti.korupcija@kpk-rs.si.